Veileder for forebygging og oppfølging av bekymringsfullt skolefravær

Revidert september 2026

Lier kommune

INNHOLD

1.1 Forebyggende arbeid ved skolefravær 2
1.2 Plikt til å følge opp fravær 3
1.3 Hva er bekymringsfullt fravær? 3
1.4 Fra forebyggende tiltak til tiltak for den enkelte 5
2.0 Rutine for systematisk oppfølging av fravær 6
3.0 Kartlegging, systemisk forståelse og eksempler på materiale 10
Kilder 13
Vedlegg 1: Samarbeidsavtale når fraværet bekymrer 14
Vedlegg 2: Evaluering av samarbeidsavtale 16
Vedlegg 3: Mal for pedagogisk analyse 17
Vedlegg 4: Forenklet rutine ved bekymringsfullt skolefravær 19

1.1 Forebyggende arbeid ved skolefravær

Bekymringsfullt fravær er fravær fra det sosiale og faglige fellesskapet i skolen, som kan gi konsekvenser for elevens sosiale og faglige utvikling. Bekymringsfullt skolefravær er et symptom på at noe ikke er som det skal, og har ofte sammensatte årsaker.

Bekymringsfullt fravær er ikke elevens ansvar. Skolen bør arbeide forebyggende med nærværstiltak og identifisere begynnende fraværsutfordringer. Skolen kan forebygge fravær gjennom å jobbe med nærværstiltak som gjør at eleven opplever tilhørighet, motivasjon, mestring og trivsel på skolen.

Det aller viktigste i nærværsarbeid er å jobbe kontinuerlig for at alle elever har et trygt og godt skolemiljø. Skolens arbeid med en trygg og god skolekultur, og nulltoleranse for krenkende oppførsel er sentralt. (Slik kan skolen forebygge bekymringsfullt fravær | udir.no)

1.2 Plikt til å følge opp fravær

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at elever med fravær fra opplæringen blir fulgt opp. Dette står i opplæringsloven § 10-6.

Formålet med denne oppfølgingsplikten er å oppnå mer nærvær i skolen og forebygge at elever utvikler bekymringsfullt fravær, for å bedre muligheten for den enkelte til å fullføre og bestå opplæringen.

Oppfølgingsplikten gjelder ved alle typer fravær, og fra første dag en elev er borte fra opplæringen. Oppfølgingsplikten gjelder ikke bare ved høyt eller langvarig fravær. Alt fravær som eleven har fra opplæringen, skal følges opp. Det betyr at kommunen og fylkeskommunen må følge opp elever før de har mistet mye opplæring, og ikke først når fraværet begynner å regnes som høyt.

Det innebærer likevel ikke at kommunen og fylkeskommunen får en omfattende handlingsplikt ved alt fravær. I mange tilfeller vil det ikke være behov for nærmere oppfølging fra skolen, for eksempel når årsaken til fraværet er influensa eller andre vanlige helseutfordringer som går over av seg selv. I andre tilfeller vil det være behov for mer oppfølging selv om fraværet er kort. Det gjelder særlig der fraværet gjentar seg.

1.3 Hva er bekymringsfullt fravær?

Bekymringsfullt skolefravær kan forklares som:

«Fravær fra undervisningen og det sosiale fellesskapet i skolen, gyldig eller ugyldig, av et omfang/ en hyppighet som medfører bekymring knyttet til elevens faglige utvikling, samt elevens sosiale tilhørighet og utvikling.» (Ingul 2011)

Forsking og erfaring viser at elever med høyt gyldig fravær kan ha like stor sannsynlighet for å trenge ekstra oppfølging for å øke nærværet på skolen, som elever med ugyldig fravær. Nettopp derfor er det viktig å følge opp fravær fra første dag.

Fravær som anses som bekymringsfullt og utløser handling:

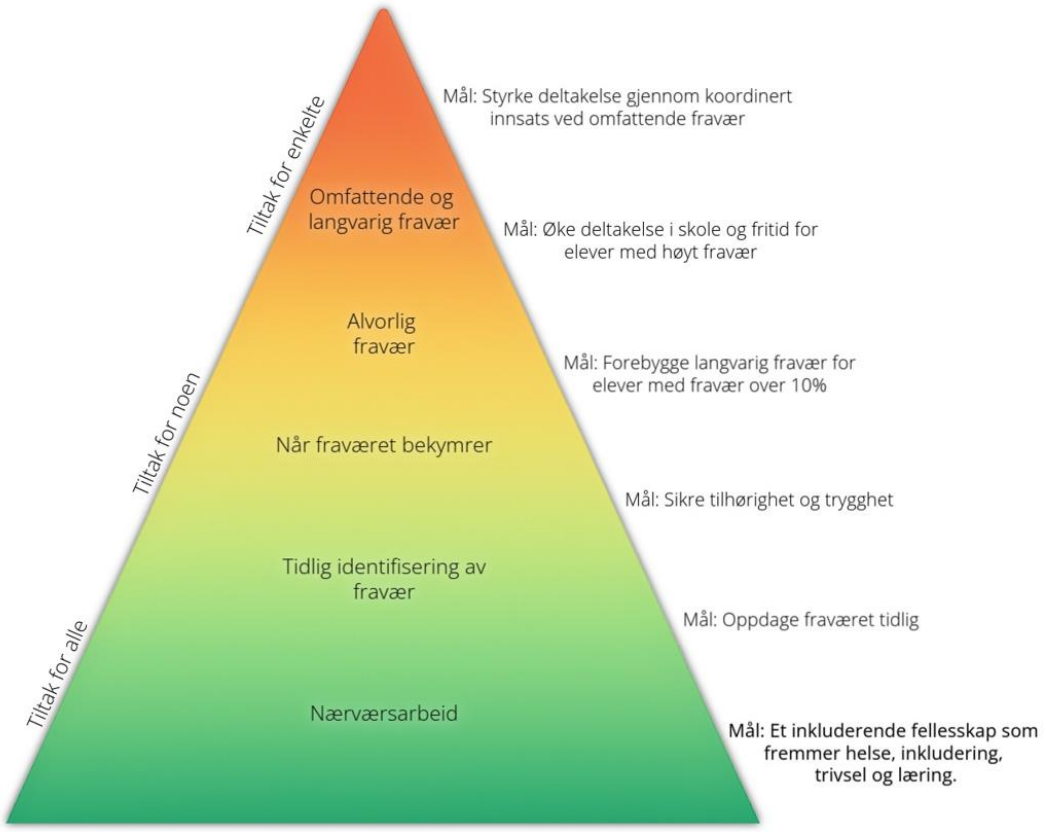
- Følg fravær over 5% tett, for å forebygge mer alvorlig fravær (over 10%)
- Høyt timefravær - legg merke til eventuelle mønstre når det gjelder dager, fag eller enkelttimer
- Til stede på skolen, men ikke i undervisningen
- Gjentagende forsentkomming
- Når foreldre er bekymret for barnets/ungdommens tilstedeværelse

Skolefravær kan skyldes ulike årsaker. Den enkelte elev kan ha individuelle vansker, samtidig som omstendighetene både hjemme, i nettverket og på skolen vil kunne være med på å utløse og opprettholde fraværet. Ofte inngår de ulike årsakene til langvarig skolefravær i et komplekst samspill hvor årsakene også påvirker hverandre. Det er derfor viktig med et helhetlig perspektiv på utfordringene og ofte «skreddersydde» tiltak. Formålet med en pedagogisk analyse av situasjonen er å få en helhetlig forståelse av faktorene som påvirker skolefraværet, slik at tiltakene blir målrettede, relevante og virksomme.

Råd om
bekymringsfullt fravær
Snakk med eleven med en gang
Kartlegg årsakene til fraværet
Ha en tett dialog med foreldrene
Prioriter relasjonen mellom lærer og elev
Sørg for at eleven opplever tilstrekkelig faglig mestring
Jobb for å styrke elevens relasjoner til medelever
Samarbeid med PPT og andre i laget rundt barnet
Flere råd og mer forskning finner du på udir.no
Utdannings-direktoratet

1.4 Fra forebyggende tiltak til tiltak for den enkelte

Trekantmodellen skal synliggjøre systematikken i nærværsarbeidet fra forebyggende nivå til koordinert innsats ved omfattende fravær. Ved å jobbe systematisk over tid, kan skolene raskere følge opp bekymringer rundt fravær på ulike nivåer. Målet er å vise at innsatsen skal være forebyggende, på det grønne nivået. Tidlig innsats reduserer behovet for tiltak på høyere nivå.

Rutinene på de ulike fargenivåene i trekanten, er synliggjort skjematisk i fire trinn, som tydeliggjør oppfølging ved fravær på de ulike nivåene.

2.0 Rutine for systematisk oppfølging av fravær

Trinn 1	**Tidlig identifisering av fravær** Mål: Arbeide forebyggende, sikre trygghet og tilhørighet og oppdage fraværet tidlig.
Ansvar	**Oppgave**
Foreldre	Foreldre gir beskjed om fravær allerede første dag. ○ Ved fravær, send beskjed på Visma. ○ Ved fravær 3 dager sammenhengende, informer kontaktlærer om årsak og eventuelt behov. ○ Ved bekymring, be om en samtale med skolen.
Kontaktlærer Faglærer	Daglig registrering av fravær i Visma ○ Ved manglede beskjed - ta kontakt med hjemmet. ○ Ved fravær tre dager sammenhengende - samtale med hjemmet. ○ Følg opp foreldres bekymring og bidra med tiltak for å avhjelpe. ○ Snakk med eleven
Kontaktlærer Skoleleder	Oppsummering av fravær månedlig. ○ Kontaktlærer får oversikt over fravær som bekymrer og er over 5%. ○ Skoleleder blir informert.
Kontaktlærer	Ved månedlig fravær over 5%. 1. Snakk med eleven om fraværet 2. Telefon til foreldre. ○ Er foreldrene bekymret? ○ Har eleven et trygt og godt skolemiljø? ▪ Rutiner for trygt og godt skolemiljø, opplæringsloven kapittel 12, følges ○ Har eleven utbytte av ordinær undervisning? ▪ Hvis nei – følg rutiner for tilpasset opplæring, opplæringsloven kapittel 11. 3. <u>Eleven drøftes på teamtid/trinntid.</u> ○ Avtaler inngått med elev og foreldre informeres om og tydeliggjøres for alle ansatte. ○ Avtaler lagres i Visma sikker sak som internt notat. ○ Avtaler og tiltak evalueres etter 3 uker. Ved økt bekymring og avtalene ikke fører til økt nærvær, gå videre til trinn 2.
Kontaktlærer Faglærer Skoleledelse	Dokumentasjon: ○ Visma skole fraværsregistrering for alle elever ○ Avtaler og referat i Visma sikker sak

Trinn 2	**Når fraværet bekymrer** Mål: Forebygge langvarig fravær for elever med fravær over 10%.
Ansvar	**Oppgaver**
Kontaktlærer Skoleleder	Innkaller eleven (vurderes ut fra alder og utvikling), foreldrene og helsesykepleier til et møte med eleven og foreldre.
Kontaktlærer Skoleleder Helsesykepleier	I samarbeidsmøtet: ○ Kartlegging av eleven og situasjonen rundt eleven drøftes. ○ Helsesykepleier vurderer bruk av sin kartlegging ift. elevens fysiske og psykiske helse (er det andre underliggende årsaker, f.eks. helserelatert eller diagnose). ○ Opprett tiltak på bakgrunn av helhetlig kartlegging av elevens situasjon. ○ Avklare behov for ny kartlegging/innhenting av informasjon. ○ Samarbeidsavtale mellom skolen, foreldre og eleven utarbeides. Denne evalueres i et samarbeidsmøte etter tre uker, tiltak vurderes og justeres.
Kontaktlærer Skoleleder	Dokumentasjon: ○ Opprette dokument i Visma sikker sak for samarbeidsavtale skolefravær ○ Referat skrives av skolen i hvert møte. Regnes som innkalling til neste møte. ○ Referatet sendes til alle deltagere i samarbeidet rundt eleven. Ved behov for ytterligere tiltak følges dette opp i trinn 3 med involvering av hele skolens ressursteam.

Trinn 3	**Alvorlig fravær** Mål: Øke deltagelse i skole og fritid for elever med høyt fravær.
Ansvar	**Oppgaver**
Skoleleder	Fast gjennomgang en gang i måneden av fraværssaker som er over 10%.
Kontaktlærer Skoleleder	Melder opp saken til ressursteam ○ Foreldre og eleven møter i skolens ressursteam hvis mulig. Hvis ikke mulig – husk samtykke!
Skolens ressursteam Foreldre og elev.	På ressursteam-møte ○ På første møte gjennomføres en utvidet kartlegging av ressurser og hjelpebehov. Se helhetlig forståelse av fravær, risiko og beskyttende faktorer. ○ Det utarbeides tiltak på bakgrunn av kartleggingen. ○ Ansvar for oppfølging av tiltakene fordeles på de ulike deltakerne i samarbeidet ○ Det vurderes henvisning til andre instanser, som PPT, ungdomslos, barnevern, helsetjenesten. Evaluering av tiltak skjer i jevnlige samarbeidsmøter etter behov. Det kan være behov for hyppige møter hver 2. eller 3. uke. Det systematiske arbeidet fortsetter selv om fraværet blir langvarig.
Kontaktlærer Skoleleder	Oppfølging: Følge opp avtaler gjort i ressursteam og fortsette å holde i samarbeidsavtaler og oppfølgingsmøter med elev og foreldre.
Skoleleder	Dokumentasjon: Skolen skriver samarbeidsplaner og referater i Visma sikker sak. Sendes til alle parter i samarbeidet. Ved henvisning til PPT skrives pedagogisk rapport med beskrivelse av kartlegginger og gjennomførte tiltak.

Trinn 4	**Omfattende og langvarig fravær** Mål: Styrke deltakelse gjennom koordinert innsats ved omfattende fravær
Ansvar	**Oppgaver**
Skoleleder	○ Ansvar for gjennomført møte hver 5 uke, - oftere om behov ○ Ansvar for å holde i saken; lede møter, skrive referat ○ Følge opp samarbeidsavtaler og bistå kontaktlærer ○ Samarbeide med andre instanser
Foreldre	○ Følge opp avtaler som er gjort med skolen og eleven ○ Følge opp avtaler gjort med andre hjelpeinstanser
Kontaktlærer	○ Holde jevnlig kontakt med eleven ○ Inkluderende tiltak ○ Fortsette med de tiltakene som er satt ○ Samarbeide med andre instanser
Andre instanser	Eksempler på andre instanser er FactUng, PPT, ungdomslos, barneverntjenesten, BUP, 0 – 26, barnekoordinator, fritidskontakt, Tjenester for barn og unge med funksjonsnedsettelser, Utekontakter ○ Bistå etter sitt mandat og gjeldende lovverk
Skoleleder **Andre instanser**	Dokumentasjon Skolen: ○ Skolen skriver samarbeidsplaner og referater i Visma sikker sak. ○ Sikre samtykker og at alle parter i samarbeidet er informert Andre instanser: ○ Journalføre og sikre samtykker etter sitt gjeldende lovverk for tjenesten.

3.0 Kartlegging, systemisk forståelse og eksempler på materiale

Kartlegging er en viktig forutsetning for å kunne iverksette gode tiltak, men det fungerer også som et tiltak i seg selv. Gjennom kartlegging skapes relasjoner mellom eleven, skolen og foreldre. I vedleggene ligger eksempler på maler og materiale som vi i Lierskolen bruker:

Pedagogiske analyse er et nyttig verktøy for å både kartlegge og komme frem til gode tiltak – både for enkeltelever og for grupper/læringsmiljøet. PP-tjenesten har kompetanse på pedagogisk analyse.

Se mal for pedagogisk analyse lenger ned i dokumentet.

Elevens stemme og medbestemmelse er avgjørende for å forstå fraværet, styrke opplevelsen av mestring og sikre at tiltakene oppleves som relevante og trygge for eleven.

Under ligger eksempler på nettsider som kan være til hjelp:

Hvordan legge til rette for medvirkning
Samtale med eleven med koder
IVAS

Stresskartlegging bidrar til å identifisere situasjoner, krav og belastninger som påvirker elevens fungering, slik at tiltak kan tilpasses og redusere stress.
Mitt stressbeger
Tegneseriesamtaler

Klare avtaler mellom hjem, skole og øvrige samarbeidspartnere bidrar til forutsigbarhet, kontinuitet og en koordinert innsats for å fremme nærvær.
Samarbeidsavtale Lier kommune, se vedlegg
Trappetrinnsmodell fra Livet og sånn
Avtale med eleven fra Livet og sånn

Eksempler på nettsteder og ressurser for å jobbe forebyggende

https://www.livetogsann.no/1-7-trinn/tiltakspakke-skolefravar/

https://www.statped.no/tiltak-og-tilrettelegging/nevroutviklingsforstyrrelser/bekymringsfullt-skolefravaer-og-nevroutviklingsforstyrrelser/

https://www.udir.no/laring-og-trivsel/forebygge-og-folge-opp-bekymringsfullt-fravar/

Ved bruk av pedagogisk analyse som kartleggingsverktøy er det viktig å se på opprettholdende faktorer til fraværet. Noe av faktorene vises i tabellen under:

Elevens fysiske og psykiske helse	○ Fysiske sykdommer/ plager ○ Lærevansker ○ Nevroutviklingsforstyrrelser (ADHD, autisme, kravunnvikelse (PDA) etc). ○ Psykiske lidelser (angst/ depresjon etc).
Familiesystemet	○ Struktur og forutsigbarhet ○ Endringer i familiesituasjonen ○ Konflikter i familien ○ Psykiske vansker hos foreldre ○ Sykdom ○ Vold eller rusmisbruk ○ Tillit/ mistillit til skolen
Skolesystemet	○ Struktur og forutsigbarhet ○ Elev-elev relasjoner ○ Elev-lærer relasjon ○ Skole-hjem-samarbeid ○ Trygt og godt læringsmiljø ○ Tilpasset opplæring ○ Temaforståelse hos ansatte
Elevens fritid	○ Vennerelasjon ○ Deltagelse i fritidsaktiviteter ○ Fritidsinteresser

Kilder

- Ingul, J. M. (2016) *Skolevegring hos barn og unge*
- Kearney, C.A. (2001) *School refusal bahavior in youth. A Functional approasch to assessment and treatment.* Washington, DC: American Psychological Association.
- Nittedal kommune. (2017). *Hver dag teller! Veileder for forebygging og oppfølging av alvorlig skolefravær.*
- Opplæringslova. (2023). *Lov om grunnskoleopplæringa og den videregåande opplæringa* (LOV-2023-06-09-30). Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2023-06-09-30
- Utdanningsdirektoratet (2024), Råd og kunnskap om fravær i skolen. Fravær i skolen | udir.no
- Hvordan legge til rette for medvirkning? - Statped

Vedlegg 1: Samarbeidsavtale når fraværet bekymrer

Hensikten med denne avtalen er å synliggjøre tiltak og ansvar i forhold til elevens rett og plikt til opplæring. Dette er en konkret samarbeidsavtale om de oppfølgingsområdene hjem skole og elev skal bistå hverandre med å utvikle. Formålet med avtalen er å utarbeide tiltak sammen slik at elevens skolefravær reduseres, i de aller fleste tilfeller vil derfor hovedmålet relateres til elevens oppmøte på skolen i alle timer og dager.
Til bruk i jevnlige møter, avhengig av behov. Det skal alltid være en plan A og en plan B, om plan A ikke lar seg gjennomføre. Sett dato for evaluering. Planen skrives i, og lagres i Sikker sak av skolen.

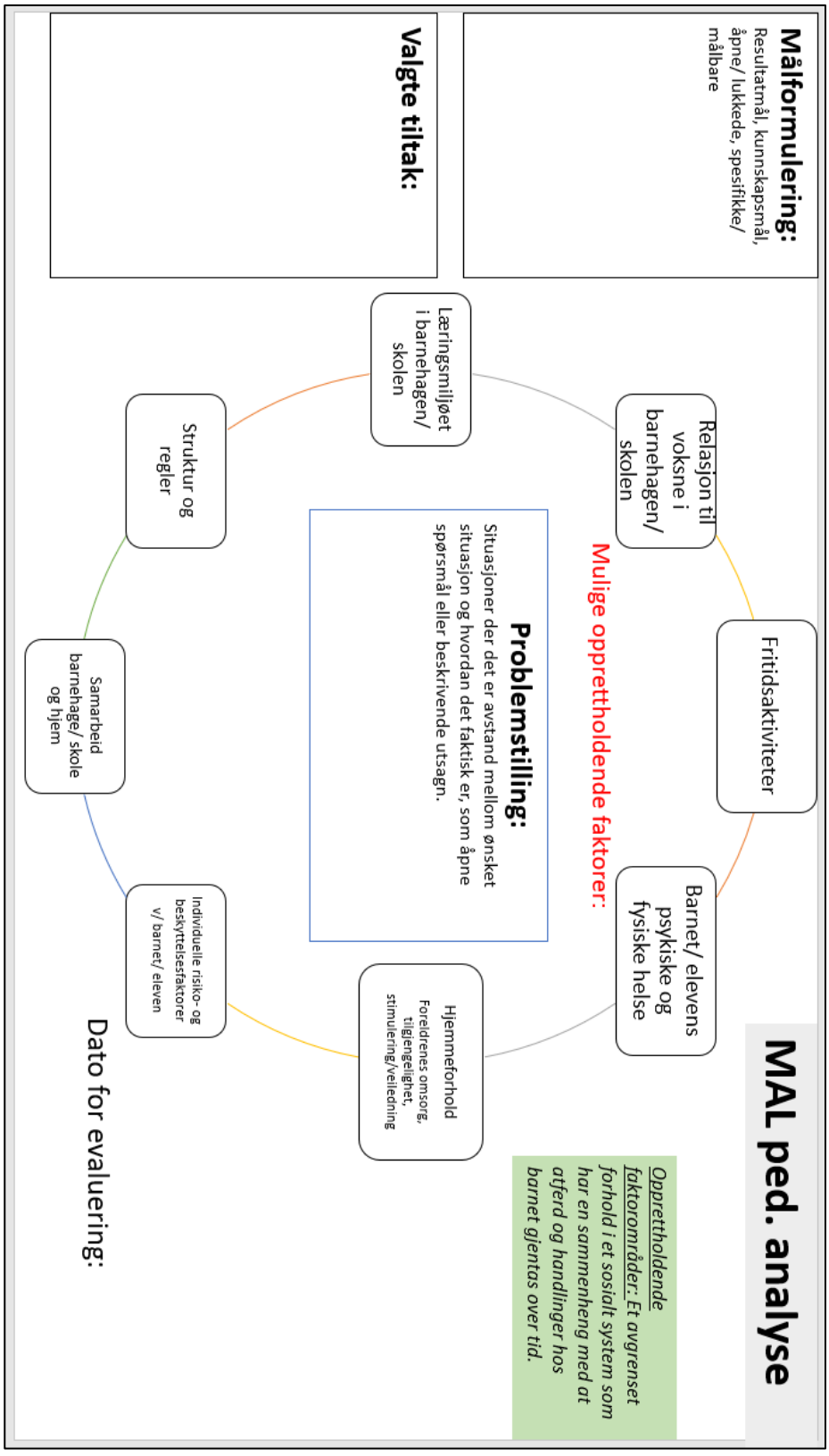
Sted, dato: Tilstede ved utarbeidelsen:
Mål for samarbeidet:
Plan A:
Skolens ansvar:
Foreldrenes ansvar:
Elevens ansvar:
(Eventuelt andre involverte, - sett inn en rad for hver person/instans)

Plan B:
Avtalen gjelder for de neste Klikk her for å skrive inn tekst. ukene. Den skal evalueres (dato): Klikk her for å skrive inn en dato.
Signaturer på avtalen:

Vedlegg 2: Evaluering av samarbeidsavtale

Sted, Dato: *Tilstede ved evalueringen:*
Evaluering av mål:
Evaluering av tiltak:
Evaluering av Plan B:
Basert på evalueringen er det avtalt følgende (kryss av): ☐ Det er ikke lenger behov for systematisk oppfølging av skolefravær. *ELLER* ☐ Det utarbeides en ny samarbeidsavtale. ☐ Behov for viderehenvisning til f.eks. PPT, BUP, barneverntjenesten, eller andre instanser er blitt vurdert.
Signaturer på evaluering:

Vedlegg 3: Mal for pedagogisk analyse

Lier kommune

Vedlegg 4: Forenklet rutine ved bekymringsfullt skolefravær

Dette er en forkortet versjon av Lier kommunes veileder for bekymringsfullt skolefravær.

	Nærværsarbeid • Forebyggende arbeid med nærværstiltak som gjør at alle elever opplever tilhørighet, mestring og trygghet på skolen. • Jobbe kontinuerlig for at alle elever skal ha et trygt og godt skolemiljø. • Fravær føres daglig både på timer og dagsfravær. • Bekymringsfullt skolefravær som fast punkt på agendaen i ressursteam.
Trinn 1	**Tidlig identifisering av fravær** • Kontaktlærer følger opp fravær fra første dag. • Kontaktlærer fanger fort opp bekymringsfullt fravær. • Ved bekymring eller fravær over 5 % tar kontaktlærer en samtale med eleven og en telefon til foreldrene. • Eleven drøftes på teamtid/trinntid.
Trinn 2	**Når fravær bekymrer** (mer enn 10 % eller hvis foreldre forteller at det er vanskelig å få barnet på skolen) • Skolen innkaller til møte med elev, foreldre og helsesykepleier hvor det utarbeides en samarbeidsavtale/aktivitetsplan. • Det gjøres en helhetlig kartlegging av årsakene til fraværet. • Det utarbeides tiltak basert på kartleggingen. • Tiltakene evalueres etter 3 uker. Tiltakene vurderes og justeres.
Trinn 3	**Alvorlig fravær** • Saken drøftes i ressursteam • Det vurderes behov for ytterlige tiltak og henvisning til andre instanser. • Jevnlig evaluering og justering av tiltak i faste samarbeidsmøter med foresatte og skole.
Trinn 4	**Omfattende og langvarig fravær** • Jevnlige samarbeidsmøter med foreldre, skole og andre instanser, så lenge det er behov. • Skolen opprettholder kontakt med eleven.